ଅଧ୍ୟାୟ ୧୪

ଆମ ଚତୁପାର୍ଶ୍ୱର ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ

> ସମୃଦ୍ଧିର ମୂଳ ହେଉଛି ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ, ଏହାର ଅଭାବ ଭୌତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଆଣିଥାଏ । ଫଳପ୍ରଦ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ଅନୁପସ୍ଥିତି ଉଭୟ ବର୍ତ୍ତମାନର ସମୃଦ୍ଧି ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତ ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ବିପଦରେ ପକାଇଥାଏ ।
>
> - କୌଟିଲ୍ୟ ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର

ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଶ୍ନ ?

1. ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ କିପରି ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରାଯାଏ ?
2. ଏଗୁଡ଼ିକୁ କ'ଣ ପାର୍ଥକ୍ୟ କରେ, ଉକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପଗୁଡ଼ିକୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ କି?
3. ତିନୋଟି କ୍ଷେତ୍ର ପରସ୍ପର ସହ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ କେମିତି ରହିଛି ?

0681CH14

ଉପକ୍ରମ

୧୩ ତମ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଆମେ ଦୁଇ ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ବିଷୟରେ ଶିଖିଲୁ - ଅର୍ଥନୈତିକ ଏବଂ ଅଣ-ଅର୍ଥନୈତିକ । ମୁଦ୍ରା ମୂଲ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବା କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କୁହାଯାଏ । ଅଣ-ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ଗୁରୁତ୍ୱ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଶିଖିଥିଲୁ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପଗୁଡ଼ିକୁ ଭଲ ଭାବରେ ବୁଝିବା ପାଇଁ ଆମେ ଶିଖିବୁ ଯେ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପଗୁଡିକ କିପରି ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରାଯାଏ ଏବଂ ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ସେମାନଙ୍କୁ କ'ଣ ପାର୍ଥକ୍ୟ କରେ।

ମୁଦ୍ରା ମୂଲ୍ୟ: କୌଣସି ଜିନିଷର ମୂଲ୍ୟ ଯାହା ଟଙ୍କା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମାପ କରାଯାଇପାରେ ।

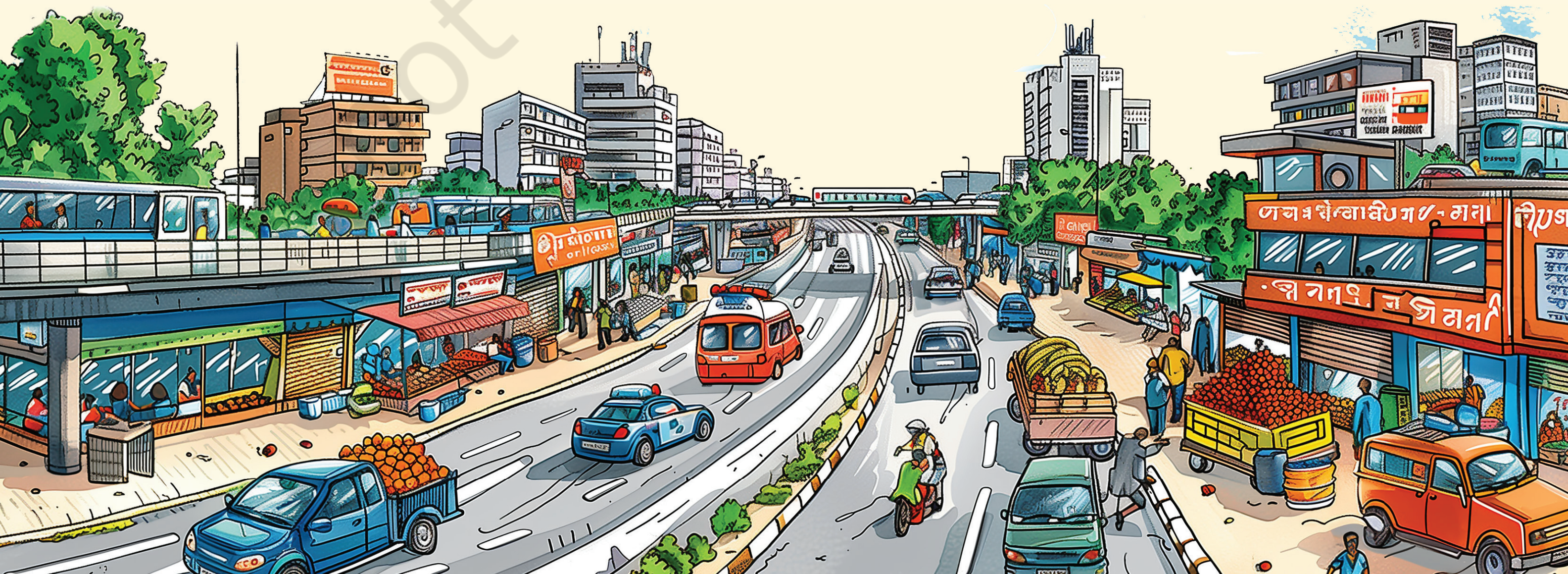

© NCERT not to be republished

ଗତ କିଛି ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ସଂଖ୍ୟା ଯଥେଷ୍ଟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି। ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ପୂର୍ବରୁ ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ କୃଷି, ପଶୁପାଳନ, ଉପକରଣ ଉତ୍ପାଦନ, ମାଟି କାମ ଏବଂ କପଡ଼ା ବୁଣିବା ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ଥିଲେ । ସମାଜ ର ପ୍ରଗତି ସହିତ ଲୋକମାନେ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରୁଥିବା ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ସଂଖ୍ୟା ବହୁ ମାତ୍ରାରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା ।

ଆଜିକାଲି କମ୍ପ୍ୟୁଟର, ମୋବାଇଲ ଫୋନ୍ ଓ ଡ୍ରୋନ୍ ଉତ୍ପାଦନ ଭଳି ବିଭିନ୍ନ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଚାଲିଛି। ବ୍ୟାଙ୍କ, ସ୍କୁଲ ଓ ହୋଟେଲରେ କାମ କରୁଛନ୍ତି। ପରିବହନ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଗାଡି ଚଳାଉଛନ୍ତି; ଆସବାବପତ୍ର ତିଆରି କରିବା; ମେସିନ୍ ବ୍ୟବହାର କରି ପୋଷାକ ସିଲେଇ କରିବା; ସଫ୍ଟୱେୟାର୍ ତିଆରି କରିବା; ଫ୍ରିଜ୍ ଓ ୱାସିଂ ମେସିନ୍ ମରାମତି; ଇତ୍ୟାଦି । ଏହି ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପଗୁଡ଼ିକୁ ବର୍ଗୀକରଣ କରିବା ଆମକୁ ବୁଝିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ଯେ ସେମାନେ କିପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି ଏବଂ ପରସ୍ପର ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ଲିଙ୍କ୍ ଅଛି ।

ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଅର୍ଥନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବର୍ଗୀକରଣ

କେତେକ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ସମାନ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ଏବଂ ଏହା ଆଧାରରେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଏକତ୍ରିତ କରାଯାଇପାରେ କିମ୍ବା ଅର୍ଥନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ର ନାମକ ବ୍ୟାପକ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ । ତିନୋଟି ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରକାରର ଅର୍ଥନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ର ହେଉଛି ପ୍ରାଥମିକ, ମାଧ୍ୟମିକ ଏବଂ ତୃତୀୟ ଅର୍ଥନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ର ।

ଅର୍ଥନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ର: ଅର୍ଥନୈତିକ ସମୃଦ୍ଧିରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରୁଥିବା ବ୍ୟାପକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଏକ ଜାତିର ।

ସମ୍ମୁଖ ପୃଷ୍ଠାରେ ଥିବା ଉଦାହରଣରେ ଏହି ଶ୍ରେଣୀଗୁଡିକ ଅଧୀନରେ ବ୍ୟାପକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପଗୁଡିକର ମାନଚିତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି ।

A. ପ୍ରାଥମିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ

ଯେଉଁ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ଲୋକମାନେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ପ୍ରକୃତି ଉପରେ ସିଧାସଳଖ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୁଅନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାଥମିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ବା ପ୍ରାଥମିକ କ୍ଷେତ୍ରର ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କୁହାଯାଏ ।

ପ୍ରାଥମିକ କ୍ଷେତ୍ର : ପ୍ରକୃତିରୁ ସିଧାସଳଖ କଞ୍ଚାମାଲ ଉତ୍ତୋଳନ ଯଥା ଚାଷ, ମାଛଧରା, ଜଙ୍ଗଲ ଇତ୍ୟାଦି କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପର ଗୋଷ୍ଠୀ । ପ୍ରାଥମିକ କ୍ଷେତ୍ର

© NCERT not to be republished

ଅର୍ଥନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ବର୍ଗୀକରଣ

ପ୍ରାଥମିକ କ୍ଷେତ୍ର

କୃଷି

ଖଣି ଖନନ

ମାଛ ଧରିବା

ପଶୁପାଳନ ବଢ଼ାବା

ବନୀକରଣ

ଦ୍ୱିତୀୟ କ୍ଷେତ୍ର

ନିର୍ମାଣ

ଉତ୍ପାଦନ

ଜଳ ଯୋଗାଣ

ସୌର ଶକ୍ତି

ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ

ତୃତୀୟ କ୍ଷେତ୍ର

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବା

ବାଣିଜ୍ୟ ଏବଂ ଲଜିଷ୍ଟିକ୍ସ

ଯୋଗାଯୋଗ

ବ୍ୟାଙ୍କିଙ୍ଗ

ପରିବହନ

© NCERT not to be republished

ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଶସ୍ୟ ଓ ପନିପରିବା ଚାଷ, ଜଙ୍ଗଲରୁ କାଠ ସଂଗ୍ରହ, ଖଣିରୁ କୋଇଲା ଉତ୍ତୋଳନ, ମତ୍ସ୍ୟଚାଷରୁ ମାଛ, କୁକୁଡ଼ା କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଅଣ୍ଡା ଇତ୍ୟାଦି ସମସ୍ତ ପ୍ରାଥମିକ କ୍ଷେତ୍ର ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ।

କୃଷି, ଖଣି ଖନନ, ମାଛ ଧରିବା, ପଶୁପାଳନ, ଜଙ୍ଗଲ ଇତ୍ୟାଦି ହେଉଛି ସବୁଠାରୁ ସାଧାରଣ ପ୍ରାଥମିକ କାର୍ଯ୍ୟ । ନିମ୍ନରେ ପ୍ରାଥମିକ କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ କେତେକ ପ୍ରକାରର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ରହିଛି।

ଗ୍ରୀନ୍ ହାଉସ୍ ଚାଷ

ଖଣି ଖନନ

ମାଛ ଚାଷ (ମତ୍ସ୍ୟ ଚାଷ)

ବନୀକରଣ

ପଶୁପାଳନର ବୃଦ୍ଧି

not to be republished

ଏହା ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିବା

ତୁମେ ଅତୀତରେ ଦେଖିଥିବା କୌଣସି ପ୍ରାଥମିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିପାରିବ କି ? ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦ ଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ? ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଦୁଇଟିର ନାମ ଦିଅ ଏବଂ ତୁମ ସହପାଠୀଙ୍କ ସହିତ ନିଜର ଅନୁଭୂତି ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କର ।

୧.

୨.

ଖ. ଦ୍ୱିତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ

ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଯେଉଁଥିରେ ଲୋକମାନେ ପ୍ରାଥମିକ କ୍ଷେତ୍ରର ଉତ୍ପାଦନ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନରେ ରୂପାନ୍ତରିତ କରନ୍ତି ତାହାକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କିମ୍ବା ଦ୍ୱିତୀୟ କ୍ଷେତ୍ର ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କୁହାଯାଏ । ଦ୍ୱିତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୋଠା, ସଡ଼କ ଇତ୍ୟାଦି ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ଜଳ, ବିଜୁଳି, ଗ୍ୟାସ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଇବା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଏଥିରେ ପ୍ରାଥମିକ କ୍ଷେତ୍ରରୁ କଞ୍ଚାମାଲକୁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ରୂପରେ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କରିବା ପାଇଁ କାରଖାନା ଏବଂ ଉତ୍ପାଦନ ୟୁନିଟ୍ ଗୁଡ଼ିକରେ ଉତ୍ପାଦ ଉତ୍ପାଦନ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଯାହା ଅଧିକ ବିକ୍ରୟ କିମ୍ବା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ । ଦ୍ୱିତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର କେତେକ ଉଦାହରଣ ମଧ୍ୟରେ ମିଲରେ ଅଟା ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ କୃଷି କ୍ଷେତରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଶସ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ, ଚିନାବାଦାମରୁ ତେଲ ଉତ୍ତୋଳନ ଏବଂ ଚା' ପତ୍ରର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ସେହିଭଳି ଜଙ୍ଗଲରୁ ଆସିଥିବା କାଠକୁ ଆସବାବପତ୍ର ଓ କାଗଜରେ ପରିଣତ କରାଯାଏ, କପାକୁ ପୋଷାକ ତିଆରି ରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ଏବଂ ଲୁହାପଥରରୁ ଇସ୍ପାତ କାର୍, ଟ୍ରକ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଗାଡ଼ି ତିଆରି ରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ କ୍ଷେତ୍ର: ପ୍ରାଥମିକ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଉତ୍ପାଦିତ କଞ୍ଚାମାଲକୁ ବିକ୍ରି କିମ୍ବା ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଉତ୍ପାଦରେ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ସହିତ ଜଡିତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ଗୋଷ୍ଠୀ ।

ଅଟୋମୋବାଇଲ କାରଖାନା

ବୟନ କାରଖାନା

ଔଷଧ କାରଖାନା

ଆସବାବପତ୍ର ଉତ୍ପାଦନ ୟୁନିଟ୍

ଏଥିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବେ ନାହିଁ

ଅଟୋମୋବାଇଲର ପ୍ରକାର	୨୦୨୨ରେ ଭାରତରେ ଉତ୍ପାଦିତ ୟୁନିଟ୍ ସଂଖ୍ୟା
କାର୍ ଭଳି ଯାତ୍ରୀବାହୀ ଯାନ	୪୫ ଲକ୍ଷ
ଟ୍ରକ୍ ଭଳି ବାଣିଜ୍ୟିକ ଯାନ	୧୦.୩ ଲକ୍ଷ
ତିନି ଚକିଆ ଯାନ	୮.୬ ଲକ୍ଷ
ଦୁଇ ଚକିଆ ଯାନ	୨ କୋଟି

(ଉତ୍ସ: ସୋସାଇଟି ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ଅଟୋମୋବାଇଲ୍ ମ୍ୟାନୁଫାକ୍ଚରର୍ସ, https://www.siam.in/statistics.aspx?mpgid=8&pgidtrail=13)

ଆସ ଚିନ୍ତା କରିବା

ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମେ ମାଧ୍ୟମିକ କ୍ଷେତ୍ରକାର୍ଯ୍ୟକଳାପର କିଛି ଉଦାହରଣ ଦେଖିଛୁ, ଆପଣ ମାଧ୍ୟମିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଉ ଦୁଇଟି ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ବିଷୟରେ କହିପାରିବେ କି ?

୧.

୨.

© NCERT not to be republished

ଗ. ତୃତୀୟ ସ୍ତରୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ

ପ୍ରାଥମିକ ଏବଂ ମାଧ୍ୟମିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଲୋକଙ୍କୁ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ସମସ୍ତ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ତୃତୀୟ ସ୍ତରୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କିମ୍ବା ତୃତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରର ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କୁହାଯାଏ । ଏଥିରେ ସେହି ସେବା ଗୁଡିକ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଯାହା ଆମେ ଦେଖିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇନଥାଉ କିନ୍ତୁ ଯାହା ତଥାପି ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ। ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଏକ ଟ୍ରକ୍ ଡ୍ରାଇଭର କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଶସ୍ୟ ଏବଂ ପନିପରିବା କାରଖାନା କିମ୍ବା ବଜାରକୁ ପରିବହନ କରନ୍ତି ।

ତୃତୀୟ କ୍ଷେତ୍ର: ପରିବହନ, ବ୍ୟାଙ୍କିଙ୍ଗ୍ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ପରିଚାଳନା ଭଳି ଉଭୟ ପ୍ରାଥମିକ ଏବଂ ମାଧ୍ୟମିକ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପରିପୂରକ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ଗୋଷ୍ଠୀ।

ଫଳ କିମ୍ବା ପନିପରିବା ବିକ୍ରେତାମାନେ କୃଷି ଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଘରୋଇ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରନ୍ତି । ସେହିପରି ଡାକ୍ତର, ନର୍ସ, ଶିକ୍ଷକ, ଓକିଲ ଓ ପାଇଲଟ ମାନେ ଆବଶ୍ୟକ ଲୋକଙ୍କୁ ସେବା ଯୋଗାଇ ଦେଉଛନ୍ତି। ମୋବାଇଲ୍ ଫୋନ୍ ଓ ଟେଲିଭିଜନ ସମେତ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ ସାମଗ୍ରୀ ମରାମତି ଓ ସେବା କରୁଥିବା ଟେକ୍ନିସିଆନ୍, କାର୍ ଓ ଟ୍ରାକ୍ଟର ଭଳି ଗାଡ଼ି ମରାମତି କରୁଥିବା ମେକାନିକ୍ ଏବଂ ନିୟମିତ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଯୋଗାଣ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରୁଥିବା ଇଲେକ୍ଟ୍ରିସିଆନ୍ ଅଛନ୍ତି। ସେମାନଙ୍କ ସେବା ଆମ ଜୀବନକୁ ସହଜ କରିଥାଏ ।ସେହିପରି ମୋବାଇଲ୍ ଓ ଇଣ୍ଟରନେଟ୍ ଜରିଆରେ ଯୋଗାଯୋଗ ସେବା, ସଫ୍ଟୱେର୍ ବିକାଶ ଏବଂ ହୋଟେଲ, ରେଷ୍ଟୁରାଣ୍ଟ, ବ୍ୟାଙ୍କ, ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଚିକିତ୍ସାଳୟ, ବିମାନବନ୍ଦର, ଦୋକାନ, ଗୋଦାମ ଇତ୍ୟାଦିରେ ସେବା ସବୁ ତୃତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରର ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ଉଦାହରଣ । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରକୁ ସେବା କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

ଗୋଦାମ: ସାମଗ୍ରୀ ବିକ୍ରି ହେବା, ବ୍ୟବହାର କରିବା କିମ୍ବା ଦୋକାନକୁ ଭଡ଼ାରେ ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ବଡ଼ ବଡ଼ କୋଠା।

ସଫ୍ଟୱେୟାର୍ ବିକାଶ

ରେଷ୍ଟୁରାଣ୍ଟରେ ସେବା

© NCERT not to be republished

ବିମାନ ବନ୍ଦରରେ ସେବା

ଖୁଚୁରା ଦୋକାନ

ସେକ୍ଟରଗୁଡ଼ିକ ପରସ୍ପର ନିର୍ଭରଶୀଳ

ପ୍ରାକୃତିକ କଞ୍ଚାମାଲକୁ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ବ୍ୟବହାର ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଉତ୍ପାଦରେ ପରିଣତ କରିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ତିନି ପ୍ରକାର ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ବା ଅର୍ଥନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । ଆସନ୍ତୁ ଗୁଜରାଟର ଆନନ୍ଦ ଜିଲ୍ଲାର ଏକ ଗ୍ରାମକୁ ଏକ କାଳ୍ପନିକ ଭ୍ରମଣରେ ଯାଇ ଏକ ଆକର୍ଷଣୀୟ ଉଦାହରଣ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ଯେଉଁଠାରେ ଆମେ ବୁଝିପାରିବା ଯେ ତିନୋଟି କ୍ଷେତ୍ର କିପରି ପରସ୍ପର ସହ ଜଡ଼ିତ ଏବଂ ପରସ୍ପରକୁ ସମର୍ଥନ କରେ ।

ଦୁଗ୍ଧ ସମବାୟ : ଫାର୍ମରୁ ପ୍ଲେଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ଆଜିକାଲି ଗୁଜୁରାଟର କୃଷକମାନେ ଦୁଗ୍ଧ ପାଇଲ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଭଲ ବନ୍ଧୁ, ଗାଈ କିମ୍ବା ମଇଁଷିଙ୍କ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଇଥାନ୍ତି । କୃଷକ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ପରିବାରର ଜୀବନରେ ଗାଈର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନ ରହିଛି । କୃଷକମାନେ ନିଜର ପାଳିତ ଗାଈମାନଙ୍କ ଦୁଗ୍ଧ ନିଅନ୍ତି ଏବଂ ତାକୁ ନିକଟସ୍ଥ ଦୁଗ୍ଧ ଦୋକାନରେ ବିକ୍ରି କରନ୍ତି । ମାସ ଶେଷରେ, କ୍ଷୀରର ପରିମାଣ ଏବଂ ଗୁଣବତ୍ତା ଆଧାରରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଏହାର ଦେୟ ମିଳିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରାୟ ୫୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଏପରି ହୋଇନଥିଲା ।

ଆନନ୍ଦ ମିଲ୍କ ୟୁନିୟନ ଲିମିଟେଡ୍ (ଏଏମ୍ ୟୁଏଲ୍) ନାମକ ଏକ ଦୁଗ୍ଧ ସମବାୟ ସଂସ୍ଥାର ଏହା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ କାହାଣୀ । ୧୯୪୦ ଦଶକର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଆନନ୍ଦ ଜିଲ୍ଲାର କୃଷକମାନେ ଆଖପାଖ ଗାଁକୁ କ୍ଷୀର ବିକ୍ରି କରୁଥିଲେ । ପ୍ରବଳ ଗରମରେ କ୍ଷୀର ବିକ୍ରି କରିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ

© NCERT not to be republished

ସାଇକେଲ କିମ୍ବା ଚାଲିଚାଲି ଆଖପାଖ ଗାଁକୁ ଯିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ତୁମେ ଜାଣ କି, ଗରମ ପାଗରେ କ୍ଷୀର ବହୁତ ଶୀଘ୍ର ଖରାପ କିମ୍ବା ଦହି ଖରାପ ହୋଇଥାଏ । କ୍ଷୀର ଖରାପ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଚାଷୀଙ୍କୁ ଶୀଘ୍ର ବିକ୍ରି କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ସେମାନେ ବହୁତ ପ୍ରୟାସ କରୁଥିଲେ ହେଁ ଅଳ୍ପ ଅର୍ଥ ରୋଜଗାର ହେଉଥିଲା । ତେଣୁ ସେମାନେ ମଧ୍ୟସ୍ଥି ନାମକ ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିଲେ, ଯେଉଁମାନେ ଚାଷୀଙ୍କଠାରୁ କମ୍ ମୂଲ୍ୟରେ କ୍ଷୀର କିଣି ବଜାରରେ ବିକ୍ରି କରୁଥିଲେ। ଅନେକ ସମୟରେ ଚାଷୀମାନେ ଦଲାଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତାରିତ ଓ ହଇରାଣ ମଧ୍ୟ ହେଉଥିଲେ ।

ଦିନେ କୃଷକମାନେ ସାମୂହିକ ଭାବେ ନିଜର ସମସ୍ୟା ନେଇ ଜାତୀୟ ନେତା ସର୍ଦ୍ଦାର ବଲ୍ଲଭଭାଇ ପଟେଲଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସ୍ୱାଧୀନ ହେବା ପାଇଁ ସମବାୟ ସମିତି ଗଠନ କରି ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବା ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ସେ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ଏକ ସମବାୟ ଭାବରେ, କୃଷକମାନେ ଏକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଭାବରେ କ୍ଷୀର କ୍ରୟ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେବେ, ଦୁଗ୍ଧ ସଂଗ୍ରହ, ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଏବଂ ବିତରଣର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିଚାଳନାର ଯତ୍ନ ନେବେ । କୃଷକମାନେ ସର୍ଦ୍ଦାର ପଟେଲଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ନେଇଥିଲେ।

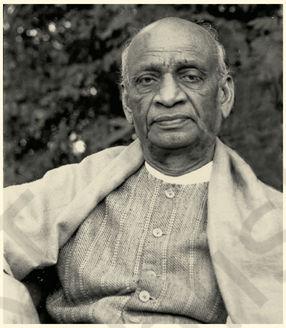

ତ୍ରିଭୁବନଦାସ ପଟେଲ (ଆଇନଜୀବୀ ଓ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ) ଏବଂ ଡକ୍ଟର ଭର୍ଗିସ କୁରିଆନ୍ (ମୁମ୍ବାଇର ଏକ ଦୁଗ୍ଧ କାରଖାନାରେ କାମ କରୁଥିବା ଜଣେ ଇଞ୍ଜିନିୟର)ଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ୧୯୪୬ ମସିହାରେ ଅମୁଲ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏହି ପଦକ୍ଷେପ ମହିଳାଙ୍କ ସମେତ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି କରି ଦୁଗ୍ଧ ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ଉପରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଦେଇଥିଲା । ଦୁଗ୍ଧ ଉତ୍ପାଦନ, ପାସ୍ଚୁରାଇଜେସନ୍ ଓ ବିକ୍ରି ଭଳି ସମସ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଦୁଗ୍ଧ ଉତ୍ପାଦକମାନେ ମିଳିତ ଭାବେ ନିଜେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ। ଏହି କାମକୁ

ଭର୍ଗିସ କୁରିଆନ୍ (ବାମ) ଓ ତ୍ରିଭୁବନଦାସ ପଟେଲ (ଡାହାଣ)

ସମବାୟ: ଏକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଯେଉଁମାନେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଭାବରେ ସେମାନଙ୍କର ଅର୍ଥନୈତିକ ଏବଂ ସାମାଜିକ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଉପାୟରେ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଏକାଠି ହୁଅନ୍ତି । ସେମାନେ ସମବାୟର ମାଲିକ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ସଦସ୍ୟମାନେ ସାମୂହିକ ଭାବରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥାନ୍ତି ।

ଦଲାଲ: ଯେଉଁମାନେ ଉତ୍ପାଦକଙ୍କଠାରୁ ଜିନିଷ କିଣି ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରନ୍ତି । ଦଲାଲମାନେ ଏହି ସେବା ପାଇଁ ଏକ ଶୁଳ୍କ ଆଦାୟ କରନ୍ତି ।

© NCERT not to be republished

ସମସ୍ତେ ବାଣ୍ଟିଥିଲେ, ଯାହା ଧୀରେ ଧୀରେ ସେମାନଙ୍କ ଆୟ ବଢ଼ାଇବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କୁ ଆଉ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ନଥିଲା ଏବଂ ସେମାନେ ଏକ ବଡ଼ ପରିବାର ପରି ହୋଇଗଲେ !

ପାସ୍ଚୁରାଇଜେସନ୍ : କ୍ଷୀରକୁ ସଂରକ୍ଷିତ ରଖିବାର ଏକ ପ୍ରକ୍ରିୟା କ୍ଷତିକାରକ ବ୍ୟାକ୍ଟେରିଆକୁ ମାରିବା ପାଇଁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାପମାତ୍ରାରେ ଗରମ କରିବା ।

ଯେତିକି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଚାଷୀ ସମବାୟ ର ଫାଇଦା ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲେ, ତାହା ବଢିବାରେ ଲାଗିଲା । ଯେଉଁ ପରିମାଣର କ୍ଷୀର ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଉଥିଲା ତାହା ଏତେ ଅଧିକ ଥିଲା ଯେ କୃଷକମାନେ ସେଥିରୁ ଅନ୍ୟ ଉତ୍ପାଦ ତିଆରି କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ। ସେମାନେ

ଆନନ୍ଦରେ ଏକ କାରଖାନା ସ୍ଥାପନ କଲେ ଏବଂ ବଟର ଏବଂ କ୍ଷୀର ପାଉଡର ଉତ୍ପାଦନ କରିବା ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

କାରଖାନା : ଏକ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଉତ୍ପାଦ ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ କୋଠା ନିର୍ମାଣ କିମ୍ବା କୋଠାର ଗୋଷ୍ଠୀ ଯେଉଁଠାରେ ସାମଗ୍ରୀ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ, କିମ୍ବା ବିଭିନ୍ନ ଉପାଦାନକୁ ଏକାଠି କରାଯାଏ ।

ଆଜି ସମଗ୍ର ଭାରତରେ ଅନେକ ଦୁଗ୍ଧ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କାରଖାନା ଏବଂ କାରଖାନାରେ ଏହି ସମବାୟ ରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଉତ୍ପାଦ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଛି । ତୁମେ କିଛି ନାମ କହିପାରିବ କି ? ଏହାପରେ ସାରା ଦେଶରେ ଉଭୟ ଛୋଟ ବଡ଼ ଖୁଚୁରା ଦୋକାନରେ ଏହି ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକ ପରିବହନ ଏବଂ ବିକ୍ରି କରାଯାଏ । ବାସ୍ତବରେ, ସେମାନେ ବିଶ୍ୱର ଅନେକ ଦେଶକୁ ଉତ୍ପାଦ ରପ୍ତାନି ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି। ଏହା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ନୁହେଁ କି ?

ଖୁଚୁରା : ପୁନଃବିକ୍ରୟ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଶେଷ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣରେ ସାମଗ୍ରୀ ବିକ୍ରି କରିବା ।

ଏହି ରୋଚକ କାହାଣୀରେ ଏହି ସମବାୟ ସମିତିର କୃଷକମାନେ ପରେ କ୍ଷୀର ବିକ୍ରି କରିବା ପାଇଁ ଗାଈକୁ କ୍ଷୀର ଦିଅନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରକାର ର ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଏକ ପ୍ରାଥମିକ କ୍ଷେତ୍ରଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କୁହାଯାଏ କାରଣ ଉତ୍ପାଦ (କ୍ଷୀର) ସିଧାସଳଖ ଏକ ପ୍ରାକୃତିକ ଉତ୍ସ (ଗାଈ / ପଶୁସମ୍ପଦ) ରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

ରପ୍ତାନି : ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଏବଂ ସେବା ଗୋଟିଏ ଦେଶରେ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଦେଶର କ୍ରେତା କିମ୍ବା ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରାଯାଏ ।

not to be republished

ଏହାପରେ କ୍ଷୀରକୁ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କରାଯାଇ ଗୋଟିଏ ରୂପ (ତରଳ) ରୁ ଅନ୍ୟ ରୂପରେ ରୂପାନ୍ତରିତ କରାଯାଏ - କ୍ଷୀର ପାଉଡର, ଘିଅ, ପନିର, ବଟର ଏବଂ କାରଖାନାରେ ଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ । ଏହି ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କୁହାଯାଏ ।

AMUL ତିଆରି କରୁଥିବା ସମସ୍ତ ଉତ୍ପାଦ ସହିତ କ'ଣ କରେ ? ଏହାକୁ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ବିକ୍ରି କରିଥାଏ । AMUL ଏହାର ଉତ୍ପାଦ ପରିବହନ ପାଇଁ ଲରି ଏବଂ ଟ୍ରକ୍ ସହିତ ରେଳବାଇ, ବିମାନ ଏବଂ ଶିପିଂ ସେବା ବ୍ୟବହାର କରେ । ଏହା ରିଟେଲ ଷ୍ଟୋର୍ ସ୍ଥାପନ କରି ସମଗ୍ର ଗୁଜୁରାଟର ସହର, ନଗର ଏବଂ ଗ୍ରାମ ତଥା ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ ଦୋକାନଗୁଡ଼ିକୁ ଦୁଗ୍ଧ ଏବଂ ଦୁଗ୍ଧ ଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯୋଗାଣ କରିଥାଏ । ଏଠାରେ ପରିବହନ, ବାଣିଜ୍ୟ ଏବଂ ଖୁଚୁରା ଏକ ତୃତୀୟ ସ୍ତରୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ।

ଏଥିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୁଅ ନାହିଁ

ଅମୁଲ ଭଳି କର୍ଣ୍ଣାଟକର ନନ୍ଦିନୀ, ଦିଲ୍ଲୀ-ଏନସିଆରର ମଦର ଡାଏରୀ, ତାମିଲନାଡୁର ଆଭିନ, ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶର ବିଜୟା, ନାଗାଲାଣ୍ଡର କେଭି, ବିହାରର ସୁଧା, ପଞ୍ଜାବର ଭେର୍କା ଇତ୍ୟାଦି ବ୍ରାଣ୍ଡ । କୃଷକ, ଭିନ୍ନକ୍ଷମ ଏବଂ ମହିଳାମାନଙ୍କ ଭଳି ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ଏକାଠି ହେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ସମୃଦ୍ଧି ଆଣିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିବା ଏକ ସମବାୟ ଆପଣ ଆପଣଙ୍କ ଚାରିପାଖରେ କରିପାରିବେ କି ?

© NCERT not to be republished

ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଛବି ସାହାଯ୍ୟରେ, ଆସ ଜାଣିବା ଯେ ତୁମେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ପୁସ୍ତକଗୁଡିକ କିପରି ତିଆରି କରାଯାଏ । ଚିତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ଗଛର ଛାଲିକୁ କାଗଜରେ ପରିଣତ କରିବା ଏବଂ ଛାପିବା ପରେ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକରେ ପରିଣତ ହେଉଥିବା ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି।

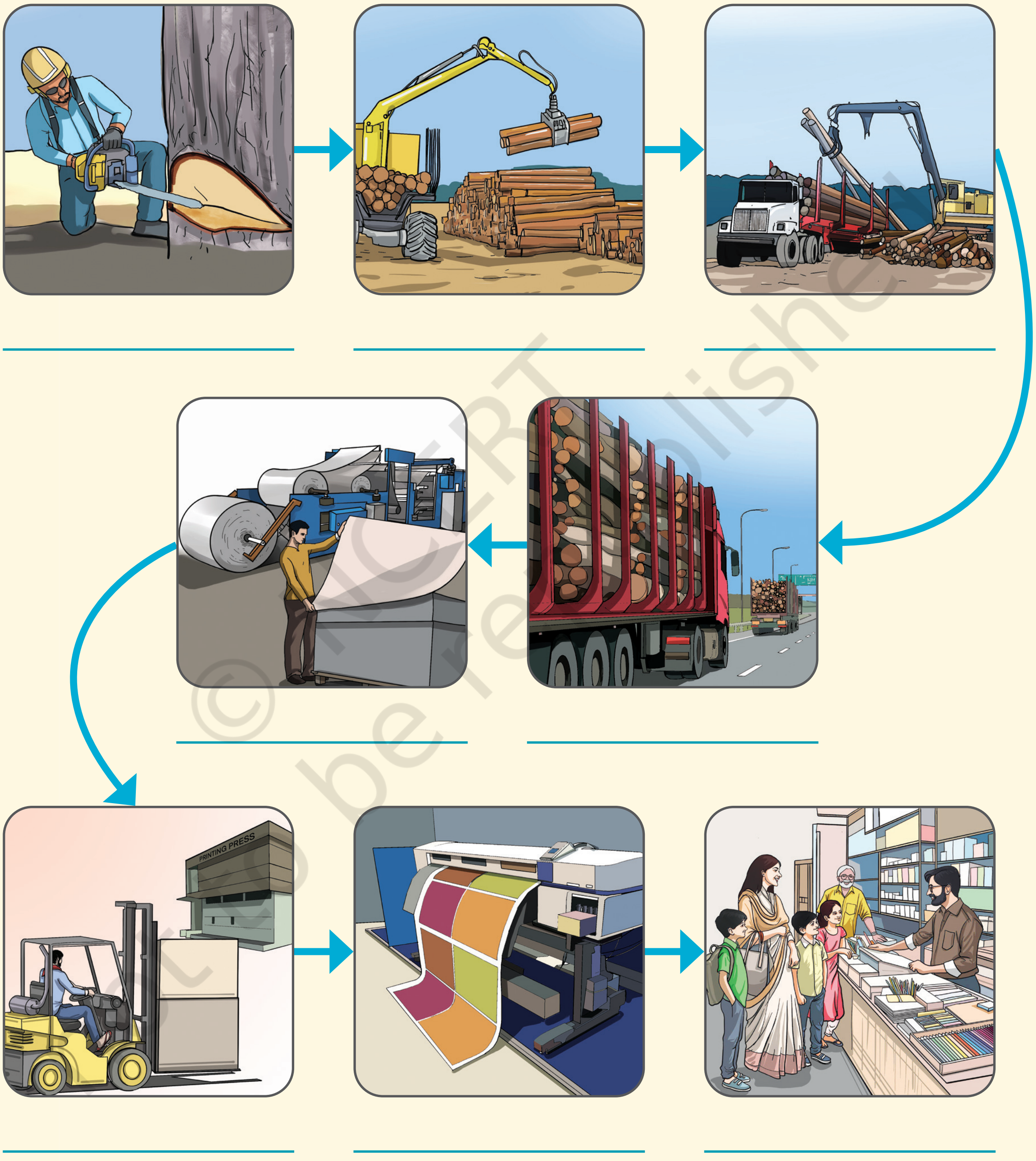

ଚିତ୍ର ୧୪.୧

© NCERT not to be republished

ଗଛରୁ ଛାଲି ବାହାର କରିବାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି କାଗଜ ତିଆରି ଏବଂ ଶେଷରେ ପୁସ୍ତକ ଉତ୍ପାଦନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇନଥାନ୍ତା, ଯଦି ଏହି ତିନୋଟି କ୍ଷେତ୍ର ଏକାଠି କାମ କରିନଥାନ୍ତେ ।

ଏହା ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିବା

ପୃଷ୍ଠା 206 ରେ ଚିତ୍ର ୧୪.୧ ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କର ଏବଂ ତୁମ ସାଥୀ ସହପାଠୀମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା କର ।

ଆସ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା

ପୃଷ୍ଠା ୨୦୬ରେ ଚିତ୍ର ୧୪.୧ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ଚିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ନାମକରଣ କର :

୧. ପ୍ରାଥମିକ କ୍ଷେତ୍ର

୨. ମାଧ୍ୟମିକ କ୍ଷେତ୍ର

୩. ତୃତୀୟ କ୍ଷେତ୍ର

ଏଥିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୁଅ ନାହିଁ

ଆଜିକାଲି ବ୍ୟବହୃତ କାଗଜକୁ ପୁନଃବ୍ୟବହାର କରି ନୂଆ କାଗଜ ତିଆରି କରାଯାଉଛି । ମାତ୍ର ଏକ ଟନ୍ କାଗଜର ପୁନଃବ୍ୟବହାର କଲେ ୧୭ଟି ଗଛ ସହ ୨.୫ ଘନମିଟର ଲ୍ୟାଣ୍ଡଫିଲ୍ ଜାଗା ସଞ୍ଚୟ ହୋଇଥାଏ, ଯାହାକୁ ଆମେ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଭାବରେ ପକାଇଥାନ୍ତି । କାଠ ଛାଲିରୁ ନୂଆ କାଗଜ ତିଆରି କରିବା ତୁଳନାରେ କାଗଜକୁ ପୁନଃବ୍ୟବହାର କରିବା ପାଇଁ ୭୦ ପ୍ରତିଶତ କମ୍ ଶକ୍ତି ଓ ପାଣି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ।

ତୁମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟଗୁଡିକରେ ଆମେ କାଗଜକୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରିବାର ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟ କ'ଣ ?

© NCERT not to be republished

ଆସ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା

ତୁମ ପଡ଼ୋଶୀ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପଗୁଡିକୁ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ କର ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରାଥମିକ, ମାଧ୍ୟମିକ କିମ୍ବା ତୃତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ନାମକରଣ କର । ସେମାନେ କିପରି ପରସ୍ପର ସହିତ ଜଡ଼ିତ ତାହା ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ତୀର ଅଙ୍କନ କର । ସେମାନେ କେଉଁ ଉପାୟରେ ପରସ୍ପର ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ କି ? ଯଦି ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ ତେବେ କ'ଣ ହେବ?

ଆଗକୁ ବଢ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ...

→ ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ଆମେ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ତିନୋଟି କ୍ଷେତ୍ର ବିଷୟରେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲୁ ।

→ ବିଭିନ୍ନ ଉଦାହରଣ ଏବଂ ତିନି ପ୍ରକାର ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ବା କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ତଥା ପରସ୍ପର ନିର୍ଭରଶୀଳତାକୁ ବୁଝିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଉଦାହରଣ ଅନେକ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲା - ପ୍ରାଥମିକ, ମାଧ୍ୟମିକ ଏବଂ ତୃତୀୟ ।

ପ୍ରଶ୍ନ, କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପ

୧. ପ୍ରାଥମିକ କ୍ଷେତ୍ର କ'ଣ ? ଏହା ଦ୍ୱିତୀୟ ବା ମାଧ୍ୟମିକ କ୍ଷେତ୍ର ଠାରୁ କିପରି ଭିନ୍ନ ? ଦୁଇଟି ଉଦାହରଣ ଦିଅ ।

୨. ଦ୍ୱିତୀୟ କ୍ଷେତ୍ର ତୃତୀୟ କ୍ଷେତ୍ର ଉପରେ କିପରି ନିର୍ଭର କରେ ? କିଛି ଉଦାହରଣ ଦେଇ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

୩. ପ୍ରାଥମିକ, ମାଧ୍ୟମିକ ଓ ତୃତୀୟ କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପର ନିର୍ଭରଶୀଳତାର ଉଦାହରଣ ଦିଅ । ଏକ ଫ୍ଲୋ ଡାଏଗ୍ରାମ ବ୍ୟବହାର କରି ଏହାକୁ ଦେଖାଅ ।

© NCERT not to be republished